

Boekbespreking

TEKST: MICHAEL KLIER

Mens, mythe en metafoor

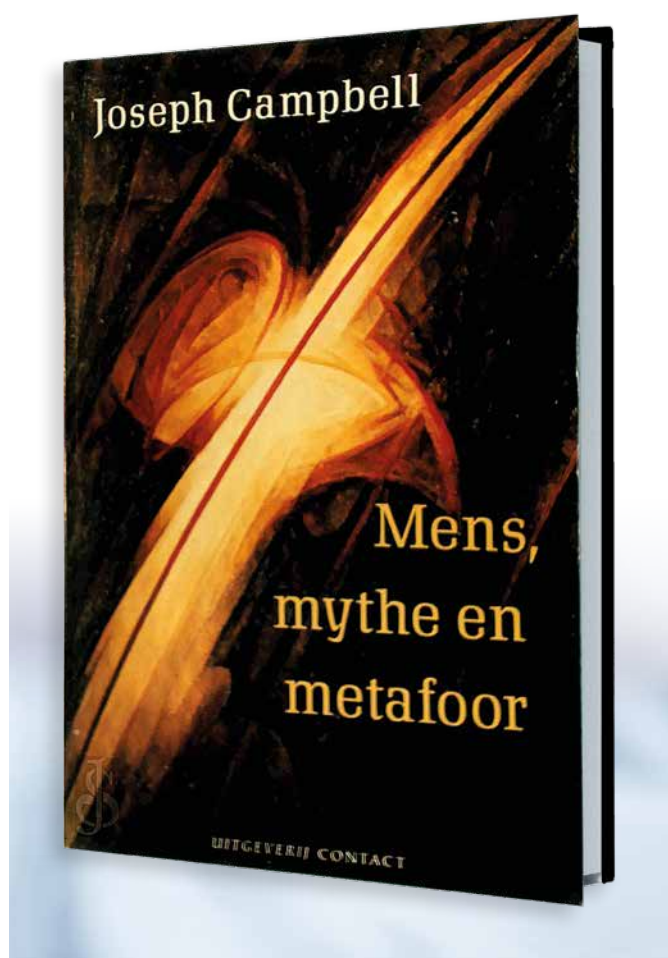
Mythen maken het onverklaarbare van ons bestaan behapbaar

- Joseph Campbell

Met boeken is het voor mij net als met muziek. Soms ben ik vanaf de eerste zin of klank gegrepen en soms moet ik moeite doen om erin te komen. Op zoek naar een passend boek voor mijn boekbespreking voor het thema van deze Vuurvogel vond ik *Mens, mythe en metafoor* (*The inner reaches of outer space*), het laatste boek van de Amerikaanse literatuurwetenschapper Joseph Campbell (1904-1987) in mijn boekenkast. Het boek prijkt op de lijst van boeken van voor Phoenix belangrijke leermeesters op Nieuwegracht 56. Hij verkent hierin de raakvlakken tussen kunst, psychologie en religie en beschrijft erudiet de wijze waarop mythen ontstaan. Bij het schrijven van dit boek baseerde Campbell zich op transcripties van een reeks lezingen die hij tussen 1981 en 1984 in San Francisco gaf, waaronder legendarische symposia met onder andere leden van de Amerikaanse rock-, folk- en countryband *Grateful Dead*.

Toen ik dit boek jaren geleden voor het eerst opensloeg, kon ik er geen pijn op trekken en was ik er binnen een half uur helemaal klaar mee. Ik zag illustraties van chakra's, het Amerikaanse dollarbiljet en een tabel van leeftijden van de Bijbelse aartsvaders van Adam tot Noah. Campbell vuurde al op de eerste pagina's zo veel informatie op me af dat ik er duizelig van werd. Beduusd legde ik het boek met de mooie kaftillustratie weer terug in mijn boekenkast. Niet voor mij weggelegd, dacht ik toen.

Nu ik me er opnieuw in verdiepte, kwam ik erachter dat Campbell de eerste was die het had aangedurfd om een

uitgebreide analyse van James Joyce's haast onleesbare meesterwerk *Finnegans wake* te schrijven. Nog een andere anekdote uit zijn leven sprak me aan: voordat Campbell hoogleraar literatuur werd en zich bezighield met vergelijkende mythologie en vergelijkende religie studeerde hij Sanskriet in München en Parijs. Terug in de VS kon Campbell zoals zo velen tijdens de Grote Depressie geen werk vinden. Hij verdeelde zijn dagen in drie periodes van vier uur, waarvan hij er drie las en één vrij was. Zo kwam hij op negen uur per dag zuiver lezen.

'Volg je roeping – Follow your Bliss'

Door zijn enorme belezenheid kan Campbell in *Mens, mythe en metafoor* eenvoudig schakelen tussen James Joyce, de Bijbel, de Upanishads, teksten van Plato en Aristoteles, de Duitse filosofen Kant, Schopenhauer en Nietzsche, en dichters als Dante, Whitman, Yeats en T.S. Eliot. Hij zet met evenveel gemak afbeeldingen van Egyptische papyrussen, codices van precolumbiaanse Azteken en zandtekeningen van de Dineh of Navajo (Noord-Amerikaanse indianen) naast elkaar en bespreekt hun overeenkomsten. Hij beschrijft de parallellen tussen de visioenen van chakrameditaties in de Tibetaanse tantrascholen en de rituele stuifmeelpaden van de Navajo zandtekeningen in New-Mexico. Het lijkt erop dat de mensheid sinds duizenden jaren op zoek is naar geestestoestanden die ze toegang geeft tot een hogere macht. Campbell citeert zijn oude mentor Heinrich Zimmer die ook goed bevriend was met Carl Jung: 'De beste dingen kunnen niet gezegd worden; het zijn transcendent, onuitsprekelijke waarheden. De op één na beste dingen worden misverstaan: mythen, de metaforische pogingen om de weg naar de eerste te wijzen.'

'Iedereen is opgegroeid binnen een bepaalde mythe.'

De functie van de mythologie is volgens Campbell om mensen te verzoenen met de onvoorspelbare, noodlottige aard van het leven. Een tweede functie is om ons in de taal van de muzen een beeld van de haast onverklaarbare kosmos te geven. Een derde functie van mythologie is het doorgeven van universeel geldige geboden en verboden, waar wij mensen ons al duizenden jaren aan houden. De laatste functie van de mythologie is meer psychologisch van aard. 'De mythe

moet het individu door de stadia van zijn leven heen voeren, vanaf de geboorte via de volwassenheid naar de aftakeling en de dood.' Mythologie leert ons volgens Campbell nederigheid ten overstaan van datgene wat groter is dan wij, samen met het besef dat we ondanks alle vooruitgang onder dezelfde universele levenswetten vallen als onze voorouders.

'Je moet alleen zorgen dat je de mythe niet letterlijk vertaalt, maar in al zijn eloquentie. Je moet het lied leren horen.'

Een ander boek van van Campbell is *De held met de duizend gezichten*. Hierin beschrijft hij de reis van de held die de moed heeft om bij zichzelf naar binnen te kijken en de volgende vragen te stellen: waar ben ik het meest gepassioneerd over in mijn leven? Wat zijn mijn grootste gaven? En wat kan ik hiermee bijdragen aan de wereld? Campbell vat deze vragen samen in één zin: volg je drijfveren, *follow your bliss*. 'Als je je gelukzaligheid volgt, zet je jezelf op een spoor dat er al die tijd is geweest, wachtend op jou, en het leven dat je zou moeten leven is het leven dat je nu leeft. Waar je ook bent – als je je gelukzaligheid volgt, geniet je de hele tijd van die verfrissing, van dat leven in jezelf.' Dit lijkt op mijn eigen reis: ik studeerde

met passie muziek, maar als orkestmusicus was ik nooit echt op mijn plek. Voortdurend was ik op zoek. Afgelopen april heb ik na vijf jaar studeren bij Phoenix mijn laatste opleiding Professioneel Begeleiden van Organisaties voltooid. Nu heb ik een eigen muzikschool en geef ik workshops aan bedrijven om hun teamprestaties te verbeteren. Hier komen al mijn talenten samen en voel ik me eindelijk op mijn plek.

En dat past dan weer bij het laatste deel van Campbells *Mens, mythe en metafoor*. In dat laatste deel gaat Campbell nader in op de functie van de muzen, voor mij muziek. Campbells voornaamste stelling is dat het mogelijk is een brug te vormen tussen de uiterlijke expressie van mythologie in de samenleving en onze innerlijke representatie ervan. De vorming van deze brug ligt volgens hem binnen het domein van de kunst, van de muzen.

'Al met al moet het individu leren volgens zijn eigen mythe te leven.'

Mens, mythe en metafoor is een boek rijk aan verhalen over mythen, religie en kunst. Deze hebben al van oudsher een stempel op vele levens gedrukt. Voor wie zich hierin wil verdiepen is Campbells boek een onmisbare bron van verwijzingen en inspiratie. 📖

Michael Klier heeft verschillende opleidingen bij Phoenix gevolgd. Zijn grote liefdes zijn al vanaf zijn jeugd boeken en muziek. Hij biedt trainingen aan waarin cursisten samen componeren om hun creatieve potentieel te ontdekken. 'Musici zijn immers de architecten van de hemel' (Bobby McFerrin). In deze rubriek beschrijft hij zijn ervaringen met boeken die een bijzondere plek hebben binnen de opleidingen van Phoenix.

musicwork.shop